

Sławomir Pasikowski ORCID: 0000-0002-0768-1596

Uniwersytet Łódzki, Wydział Nauk o Wychowaniu; e-mail: pasiks@wp.pl

Krzysztof Rubacha ORCID: 0000-0002-7447-6736

Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Wydział Nauk Pedagogicznych; e-mail: krubacha@umk.pl

Sprawozdanie z przebiegu pierwszego posiedzenia Zespołu Metodologii Badań Pedagogicznych działającego przy KNP PAN

W dniu 17 maja 2017 roku na Wydziale Nauk Pedagogicznych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu odbyło się inauguracyjne posiedzenie Zespołu Metodologii Badań Pedagogicznych (ZMBP) działającego przy KNP PAN z udziałem ponad 21 osób i gotowością współpracy dalszych 14. Wśród tych osób znaleźli się doktorzy i profesorowie reprezentujący krajowe ośrodki akademickie, jak: Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, Uniwersytet Łódzki, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Uniwersytet Szczeciński, Uniwersytet Śląski w Katowicach, Uniwersytet Wrocławski, Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach, Dolnośląska Szkoła Wyższa, Akademia Pomorska w Słupsku, Akademia Ignatianum w Krakowie, Pedagogium WSNS w Warszawie.

Głównym punktem programu posiedzenia była prezentacja projektu Zespołu Metodologii Badań Pedagogicznych KNP PAN wraz z dyskusją oraz propozycjami uzupełnień i zmian. Z kolei punkt wyróżniony stanowiło oddanie

czci zmarłym niedawno Profesor Marioli Chomczyńskiej-Rubasze oraz Profesor Teresie Bauman. Obie Profesor były bowiem szczególnymi postaciami dla współczesnej polskiej metodologii pedagogiki.

ZMBP powołany został uchwałą KNP PAN z dnia 27 marca 2017 roku w odpowiedzi na wniosek dr. Sławomira Pasikowskiego i prof. Krzysztofa Rubachy złożony do prezydium KNP PAN. Inicjatywa ta miała swoje źródło w dostrzeganiu formułowanej środowiskowo potrzeby wyłonienia ośrodka, wokół którego mogłyby się organizować osoby zainteresowane śledzeniem rozwoju metodologii pedagogiki i pedagogicznej praktyki badawczej w kraju, z uwzględnieniem tła zagranicy, oraz debatą na temat ich jakości. Główny więc cel ZMBP polegać miałyby na podejmowaniu działań monitorujących bieżący stan badań i metodologii pedagogiki oraz tworzenie podstawy dla pracy nad kryteriami jakości badań pedagogicznych. Poza tak określonymi działaniami monitorującymi praca ZMBP skupiać miałyby się również na podejmowaniu aktywności sprzyjających powstawaniu inicjatyw służących rozwojowi i stymulowaniu kondycji pedagogicznej praktyki badawczej. Obie te kwestie, monitorowanie i stymulacja, miałyby się odnosić do trzech obszarów: aktywności akademickiej, edukacji akademickiej oraz obszaru metodologicznych trendów w badaniach pedagogicznych występujących współcześnie w kraju i na świecie.

Projekt uwzględniający powyższe zagadnienia spotkał się z akceptacją uczestników spotkania. Osoby, które odpowiedziały na zaproszenie do współpracy w ramach ZMBP, miały też możliwość, jeszcze przed spotkaniem inauguracyjnym, zgłaszania propozycji i uwag na temat koncepcji struktury oraz zadań Zespołu Metodologii Badań Pedagogicznych. Jednomyślnie przyjęto, że ZMBP powinien pełnić przede wszystkim funkcję ekspercką. Zgodnie z założeniami projektu struktura organizacyjna ZMBP miałyby być współwyznaczana celami i zadaniami ZMBP z jednoczesną możliwością powoływania tematycznych podzespołów specjalizujących się w realizacji wybranych celów i zadań.

W kontekście uzupełnień projektu zaproponowane zostało uwzględnienie w ramach merytorycznego i technicznego zaplecza ZMBP trzech struktur: czasopisma Przegląd Badań Edukacyjnych, czasopisma Jakościowe Badania Pedagogiczne oraz Pracowni Narzędzi Badawczych KNP PAN (PNB). W uzasadnieniu podniesiony został argument, że każda z tych struktur cechuje się nastawieniem na teoretyczne i praktyczne kwestie o charakterze metodologicznym. Podkreślono również wagę bezpośredniej współpracy, w jakiej ZMBP powinien pozostawać ze środowiskiem Seminarium Metodologii Pedagogiki oraz Transdyscyplinarnej Sieci Badaczy Jakościowych.

W dyskusji nad projektem pojawiło się kilka kwestii mających szczególne znaczenie w kontekście okoliczności powstawania środowiska skupiającego się wokół nowo powołanego ZMBP. Po pierwsze podkreślono wagę tworzenia środowiska, z którego w przyszłości wywodzić będą się osoby zajmujące się metodologią w sensie naukoznawczym zdolne doceniać rozmaite podejścia metodologiczne. Tym bardziej w obliczu ryzyka merytorycznie nieuzasadnionego faworyzowania wybranych typów, strategii, modeli i schematów badań. ZMBP będzie więc zainteresowany tworzeniem grup badawczych dostarczających informacji o tym, jak rozwija się w Polsce metodologia pedagogiki i o tym, jakie badania pedagogiczne są prowadzone. Po drugie zwrócona została uwaga, że w pole zainteresowań ZMBP wpisywać powinna się również kwestia krytyki metodologicznej, z nastawieniem na zaznaczanie jej obecności również w trakcie przebiegu procesu badawczego, co mogłoby zabezpieczać interes jakości badań pedagogicznych oraz działać w imię afirmacji i promocji wiedzy naukowej. Po trzecie formuła ZMBP jako otwartego forum powinna chronić Zespół przed kostnieniem struktur formalnych i w jakiś sposób powiązaną z tym marginalizacją odmiennych lub mniej popularnych perspektyw metodologicznych, co, jak zresztą pokazuje historia formalizacji podobnych struktur, mogłoby się dziać ze szkodą dla jakości i rozwoju metodologii pedagogiki. Po czwarte, wyraźnie podkreślono rosnące oczekiwanie uruchomienia debaty nad kryteriami i standardami pedagogicznej praktyki badawczej, pozamerytorycznych oczekiwań w tym zakresie, albo ich braku, mechanizmami zabezpieczenia przed kostnieniem tych standardów, bezrefleksyjnej aplikacji jednych i drugich, a w tym kontekście także nad zagadnieniami tworzenia i rozwijania przez pedagogów narzędzi i metod badawczych. Po piąte, zwrócona została uwaga na dysproporcje w zakresie edukacji metodologicznej, jej treści i objętości, pomiędzy kierunkami studiów takich dyscyplin jak pedagogika, psychologia i socjologia. Innymi słowy, podniesiony został problem deficytu zespołu kompatybilnych przedmiotów i treści rozwijających umiejętności planowania, realizacji i oceny projektów badawczych oraz raportów z ich przebiegu, uwzględniając również wykorzystywanie w badaniach i ich ocenie technologii informatycznych. Po szóste zagadnienie praktyk recenzenckich, roli i znaczenia recenzji oraz pojawiających się w tym obszarze kontrowersji. Po siódme, zaakcentowana została konieczność namysłu i pracy nad uwydatnianiem obszarów kooperacji środowiskowej w zakresie metodologii pedagogiki, tak aby minimalizować ryzyko petryfikacji i powstawania nowych podziałów pod tym względem. Tym bardziej że intencją leżącą u podstaw projektu ZMBP jest podnoszenie prestiżu badań pedagogicznych, m.in. na drodze możliwych integracji różnych perspek-

tyw. Wymaga to jednak uwzględnienia warunków merytorycznej dyskusji, aby zabezpieczone zostało możliwie najszersze spojrzenie na badania i rozwiązania metodologiczne funkcjonujące w obszarze akademickiej pedagogiki. Po ósme, zwrócono uwagę na naukoznawczy charakter aktywności ZMBP i potrzebę jego uwydatniania nie tylko przez prowadzenie obserwacji, lecz również organizację wydarzeń będących okazją do spotkań i dyskusji w gronie szerszym niż tylko to związane z grupą badaczy metodologii pedagogiki.

Podsumowując, podczas I posiedzenia ZMBP przyjęty został projekt celów i zadań zespołu. Ponadto uwzględnione zostały uwagi i propozycje uczestników dotyczące podjęcia współpracy ZMBP z TSBJ, SMP PTP, PNB, czasopismami Przegląd Badań Edukacyjnych oraz Jakościowe Badania Pedagogiczne i związanymi z tymi strukturami środowiskami. W toku dyskusji podniesiono kwestie uwydatniające rolę ZMBP oraz możliwe kierunki jego działań i rozwoju. Z aprobatą przyjęto również możliwość podejmowania starań o zwoływanie posiedzeń ZMBP równoległe z organizacją wydarzeń takich jak konferencje i seminaria. Termin kolejnego posiedzenia ustalony został wstępnie na listopad 2017 roku.